

TAK NYTT

Arbetsmiljöverket
informerar

Om de senaste
bestämmelserna

Hur är taksäkerheten?

Så här säger sotaren

ANSVARIG UTGIVARE:
DM TAK AB

KONTAKT:
Tel: 08-604 74 45
E-post: vanessa@dmtak.se
Adress: Svarvavägen 12
142 50 Skogås
Hemsida: www.dmtak.se

Vanessa Frykman, redaktör

Taknytt ges ut 2 ggr per år
För annonsering, kontakta
Vanessa Frykman
Tel: 08-604 74 45
E-post: vanessa@dmtak.se

Tryckt av Åtta.45 Tryckeri

Vad säger sotaren?

Några som i hög grad är beroende av korrekt taksäkerhet är sotarna. Vi pratade med Robin Linnå vid Tyresö sotningsdistrikt. Robin har jobbat i sex år som sotare, och vi ville höra hans syn på vad han tycker om sitt jobb, hur nivån är på taksäkerheten idag, och vad som händer om det slarvas med den.

Vad tycker du om ditt jobb?

Jag tycker om mitt arbete, trivs alldeles utmärkt. Har inte ångrat en sekund sen jag gav mig in i den här branschen. Jag tycker om rörligheten i det, och kundkontakten, och att jag verkar inom en så smal nisch. Det är inte många som kan eldstäder och rökkanaler.

Hur upplever du att taksäkerheten sköts, i allmänhet?

Jag upplever det generellt som att fastighetsägare är angelägna om att sköta om sin taksäkerhet, att det ska vara rätt. Sen är det många fall man stöter på där saker och ting har fallit mellan stolarna. Om man tittar tillbaka ur ett historiskt perspektiv så har taksäkerhet haft en väldigt låg prioritet, och det har förändrats avsevärt de senaste åren. Man tycker lite synd om fastighetsägare när de ifrågasätter, "Men, vad är det som har hänt nu? Varför har detta förändrats?". Det har inte förändrats – man har börjat prioritera de här sakerna. Det har blivit tuffare krav på var man får röra sig som anställd, och liknande.

Hur stor förståelse finns det för korrekt taksäkerhet bland era kunder?

Generellt sett, väldigt hög förståelse. Sen finns det fall där det inte finns förståelse överhuvudtaget, men generellt sett skulle jag påstå att det finns en ganska hög förståelse.

Vad ser du som mest bristfälligt inom förståelsen, och vad är mest positivt?

Det positiva är att fastighetsägare generellt är medvetna om att det ska fin-

nas taksäkerhet. Men när man går in och läser lite om exakt hur det ska se ut, där börjar det bli svårt för en fastighetsägare. Hur ska de olika produkterna vara infästa? Hur långt ifrån kanter får de sitta? Hur mycket ska de klara i vikt och belastning? Sådana saker. Taksäkerhetskommittén har en PDF som är gratis, den är på typ 120 sidor. Det är rätt mastig läsning om man ska gå igenom och detaljstudera exakt hur det ska göras.

Hur tycker du att kommunikationen är med kunderna. Går den smidigt?

Samma sak där, generellt sett går den väldigt bra. Sen finns det alltid fall där det blir missförstånd, irritation osv. Men generellt sett går det bra.

I de fall där det blir missförstånd och irritation, vad verkar det bero på? Vad är anledningen?

Jag skulle säga att det är den mänskliga faktorn. Den som varit på plats och utfört brandskyddskontrollen eller besiktningen har avsett att sända ett visst budskap och det går inte alltid fram till fastighetsägaren så som man avsett att sända iväg det. Det blir helt enkelt missförstånd på vägen. Och sen så lider vi också lite av, som jag pratade om innan, att taksäkerhet historiskt sett har haft väldigt låg prioritet. Man behöver inte gå tillbaka så många år i tiden så var vi i vår bransch glada om det fanns någonting att gå på. Man gav fan i vad det var för någonting, men fanns det något att gå på så var man nöjd.

Om kunden inte har korrekt taksäkerhet, vad görs då i arbetet? Utför ni sötningen ändå?

Ja, i den mån man kan. Det är inte i alla fall man kan göra jobbet när det brister i taksäkerheten, men i den mån som man kan utföra arbetet så gör man det.

Om det inte finns korrekt taksäkerhet, kan då kunden få ett förbud mot att använda t.ex. den öppna spisen?

Det skiljer sig åt från brandförsvarsförbund till brandförsvarsförbund, men i Södertörns brandförsvarsförbund, där jag arbetar, så är det som så att om man brister i taksäkerheten, så får man ett föreläggande, och åtgärdar man inte det så får man till slut nyttjandeförbud på sin eldstad.

Hur känner du att ni själva är när det gäller kunskapen angående bestämmelserna? Uppdaterar ni er med kurser eller liknande?

Ja, det gör vi. Jag skulle vilja påstå att vi är ganska pålästa. Inte inom taksäkerhet generellt, utan taksäkerhet som rör de områden där vi arbetar. Det är vi pålästa på. Vi försöker hålla oss à jour med vad som hän-

der i branschen. Det är taksäkerhetskommittén som kommer med nya utgåvor. Sen så finns det ju företag där man kan köpa kurser där man blir utbildad i taksäkerhet och i att kunna arbeta på ett korrekt sätt.

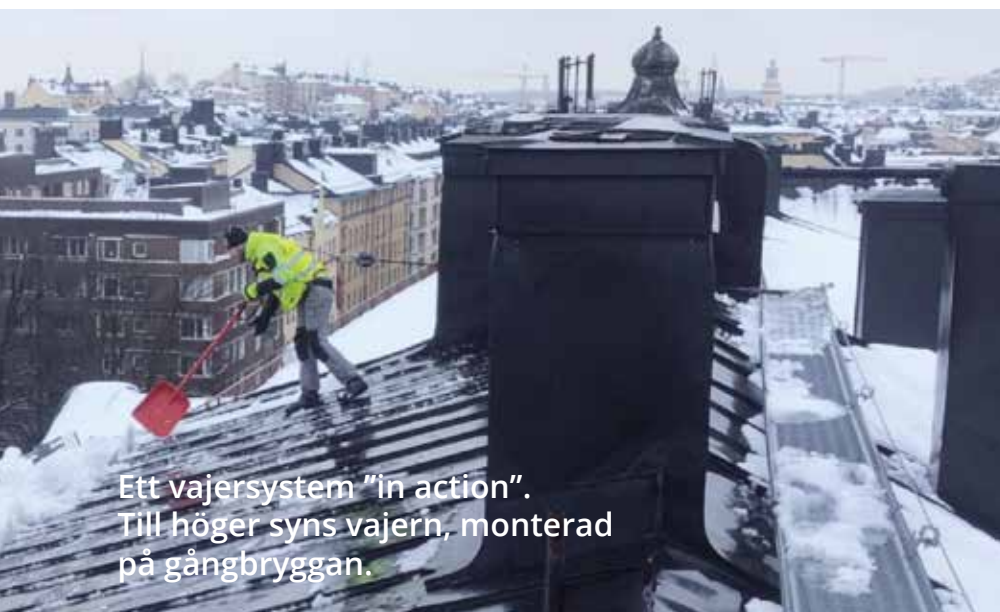
Slutligen, finns det något du skulle vilja få sagt till bostadsrättsföreningar och fastighetsägare?

Ja, det är en sak: Visa förståelse för den personen som är ute och utför arbetet. Visa förståelse att man är i sin yrkesroll. Att man gör saker som privatperson hemma hos sig och springer och balanserar på nocken, det får stå för en själv, men när man är ute i egenskap av anställd vid ett företag, då får man inte göra sådana saker. Det finns ett ansvar hos en arbetsgivare som är mycket, mycket mer vidsträckt än vad man har som privatperson. Så, förståelse.

Vajersystem

Något som är relativt nytt inom taksäkerhet är så kallade vajersystem. Vi pratade med Kristoffer Helander, takläggare med mångårig erfarenhet, för att få reda på vad detta system är och vilka för- och nackdelar det har.

Ett vajersystem "in action". Till höger syns vajern, monterad på gångbryggan.

Vad är ett vajersystem?

Det är en vajer som monteras på taksäkerheten på taket för att man ska kunna vara fastspänd när man förflyttar sig på taket, så att man inte ramlar ner. Vajern monteras på gångbryggor, nockräcken och stegar. På vajern sitter en "löpare", en sorts ögla som man sätter fast livlinan i. Man kan sedan förflytta sig längs taket och samtidigt vara fastspänd.

Hur är det att arbeta på taket med vajersystem jämfört med utan?

Med vajersystemet sitter man fast, så man är säker hela tiden. De värsta gångbryggorna är de som är monterade nära nocken på väldigt branta tak. Det räcker med ett snedsteg så åker man ju ner och det finns i stort sett ingen chans att stoppa fallet så då åker man förmodligen ner på backen. Är man fem våningar upp så säger det sig självt vad som händer. Det är den stora skillnaden: man är säkrad hela tiden.

Kan man montera vajersystem på befintliga gångbryggor?

Ja, det kan man. Det finns åtminstone en tillverkare som har en vajer som är godkänd att montera på befintliga bryggor förutsatt att de är svenska och att de sitter fast ordentligt. Så man måste göra en

kontroll av de befintliga bryggorna, att de sitter bra.

Vad ser du för fördelar med vajersystem, jämfört med att inte ha det?

Det beror på från vilken synvinkel man ser på det. Från arbetarnas synvinkel så är det ju säkrare, så klart. För byggherren eller beställaren så har man ju verkligen tagit fullt ansvar för de människor som ska jobba på ens tak. Man har gjort vad man kan för att ta fram de bästa förutsättningarna för de som ska jobba på taket. Det är inte rätt att tänka på takarbetare som att "De behöver inte vara säkrade, det har ju alltid funkat förut". Vi tänker mycket säkerhet i landet, och på att få ner olycksstatistiken. Det gäller så klart även takarbeten.

Finns det några fall där vajersystem inte är bra?

Nej, egentligen inte, men på kortare sträckor det vara mer lämpligt med skyddsräcken då det annars blir mycket på- och avkoppling.

Känner du dig tryggare eller mindre trygg med vajersystem?

Otroligt mycket tryggare. Speciellt på tak med gångbryggor nära taknocken i kom-

bination med hög lutning. Har man varken vajer eller skyddsräcken måste man ha ett system där man har flera linor på sig och koppla på, gå tillbaka och ta loss och så vidare. Om man då också ska ha verktyg, material och spadar med sig blir det väldigt osmidigt och tidskrävande.

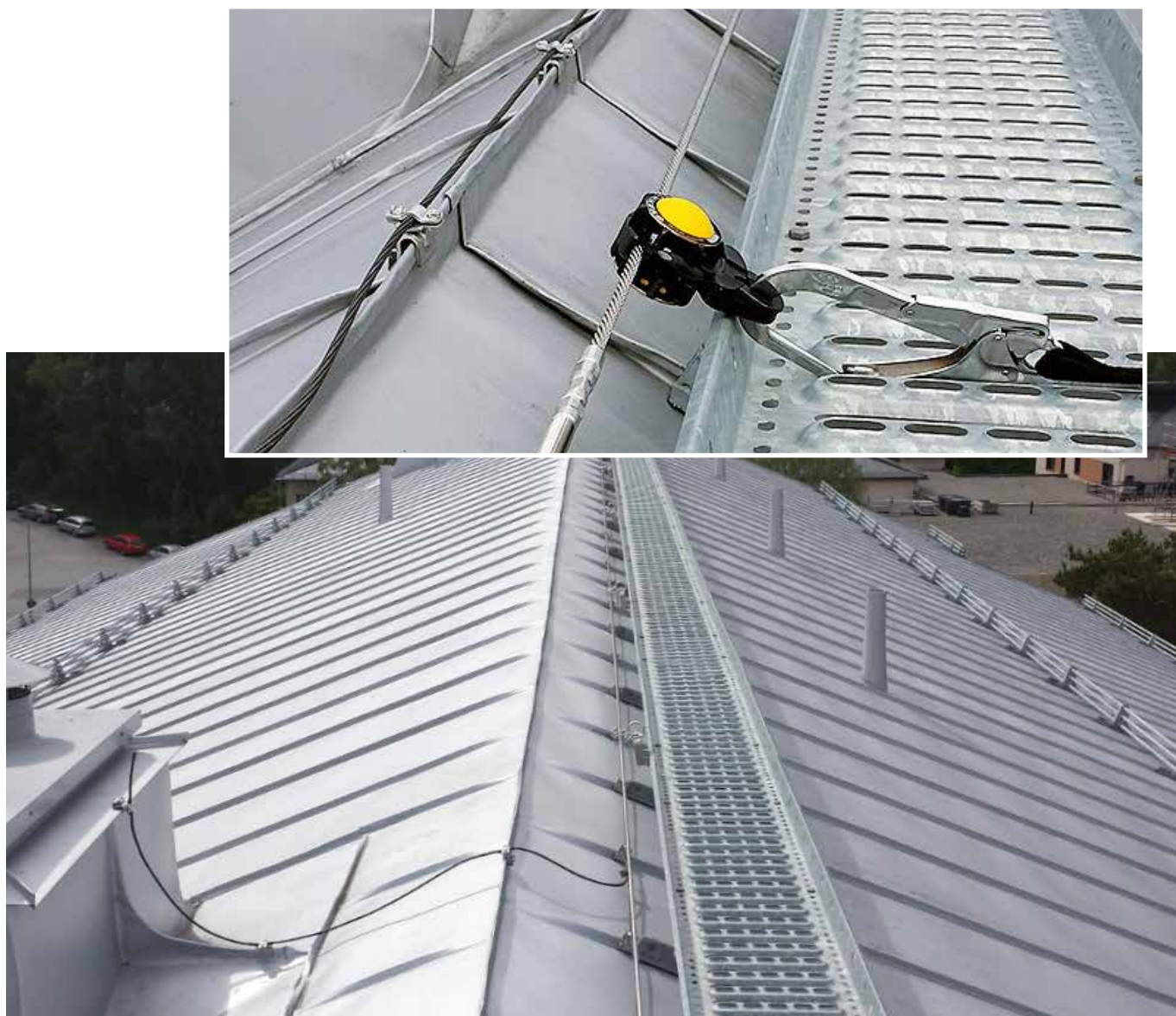
När ni skottar ett tak, hur mycket arbetstid sparas in med vajersystem?

Reglerna säger ju att en takarbetare alltid ska vara fastspänd på taket. Om han då måste ha dubbla linor bara för att förflytta sig, det tar tid. Så fort han kommer ut ur takluckan, drar han fast sig i gångbryggan. Sen går han så långt bort han kan med den nya linan och drar fast sig där. Sen går han tillbaka igen och tar loss den första linan och så går han framåt igen... Ja, hur mycket i procent man sparar, i tid, vet jag inte exakt. Men om man har tio man som skottar och säger att det tar 10 minuter längre varje gång de ska förflytta sig, så börjar vi komma upp i en del timmar. Och om man har en väldigt snörik vinter och slår ut det på tio tillfällen och dessutom gör detta några år, så har du förmodligen tjänat in vajersystemet. Och dessutom har du har tagit ett stort ansvar – det är säkrare för takarbetare.

Taksäkerhet

Alla tak som på något sätt beträds ska ha taksäkerhetsutrustning. Det är också viktigt att veta vem som ansvarar för vad:

- Fastighetsägaren är ansvarig för att det finns taksäkerhet och att det underhålls.
- Under byggtiden är byggherren ansvarig för att reglerna följs.
- Den som monterar ska se till att taksäkerhetsutrustningarna monteras riktigt.
- Arbetsgivaren är ansvarig för att den anställde har personlig skyddsutrustning och att den används.

Wiresystem: en vajer monterad på gångbryggor, nockräcken och stegar. På vajern sitter en löpare, som man fäster livlinan i, så att man kan förflytta sig längs taket och samtidigt vara fastspänd.

Vad säger försäkringsbolagen?

Något som inte kan bortses från när det gäller taksäkerhet är försäkringen. Vi vände oss till If och Trygg-Hansa för att få deras svar på vad som gäller när det handlar om tak.

Ansvarsförsäkring

Ansvarsförsäkring är en del av hemförsäkringen, och ger skydd ifall man skulle hamna i en rättslig tvist eller bli skadeståndsskyldig. Den täcker eventuella rättegångskostnader och skadeståndsbelopp.

Är yttertak idag försäkrade? Om något händer på taket, t.ex. ett träd faller på det, vad händer då?

Osvald Viklander, vikarierande pressansvarig på If: "Om byggnaden är försäkrad täcks skadan om ett träd faller över den under förutsättning att det har blåst stormstyrka vid skadetillfället dvs. alltså mer än 21m/s. Annars inte.

Ansvarsförsäkringen kan lämna ersättning för skador på tak då skadeståndsskyldighet föreligger, dvs. om försäkringstagaren orsakat skador på annans tak. I trädexemplet kan det vara att en fastighetsägare har eftersatt underhållet och inte avverkat träd som borde tagits bort och träden orsakar skada på annans tak. Då skulle det kunna ersättas genom ansvarsförsäkring."

Joseph Borenstein, presschef på Trygg-Hansa: "Är byggnaden försäkrad så är också taket försäkrat. Aktuella skador som kan ersättas via den 'vanliga' försäkringen är exempelvis vid brand.

Det går även att teckna till en så kallad allriskförsäkring för plötsliga och oförutsedda skador, det vill säga sådana skador som inte kan ersättas via den 'vanliga' försäkringen. Ett exempel är om ett träd skulle falla över byggnaden.

Tilläggs bör att det finns vissa säkerhetsföreskrifter som är till för att förhindra eller begränsa skada."

Vad gäller vid snötryck?

Osvald Viklander, If: "Vi täcker om taket bryter samman till följd av snötryck, under förutsättning att det uppkommit trots att man har försökt att skotta och förhindrat skadan så gott man kunnat."

Joseph Borenstein, Trygg-Hansa: "Vi kan ersätta skador på tak vid storm och snötryck. Vid snötryck ska fastighetsägaren 'fortlöpande undanröja snölast på tak' – antingen själv eller genom att anlita ett företag. Har säkerhetsföreskriften inte följts så kan ersättningen sättas ned eller helt falla bort."

Vad säger försäkringen om en villaägare/fastighetsägare har arbetare på taket (t.ex. sotare) och personen ramlar ner? Vems är ansvaret?

Osvald Wiklander, If: "Ansvarsförsäkringen i hemförsäkringen gäller om du anlitar någon som hjälper dig med byggnadsarbetet om han eller hon inte utför det som entreprenör eller som anställd åt sådan. I annat fall är det företagets försäkring som täcker."

Joseph Borenstein vid Trygg-Hansa är inne på samma linje och betonar arbetsgivarens ansvar för sina anställdas säkerhet.

Båda svaren speglar det som står att finna på Arbetsmiljöverket hemsida, där de berättar: "Enligt 3 kap. 2 § arbetsmiljölagen har arbetsgivaren huvudansvaret för arbetsmiljön i verksamheten."

Vad säger Arbetsmiljöverket?

Arbetsmiljöverket är den myndighet som har som uppdrag att se till att lagar om arbetsmiljö och arbetstider följs av företag och organisationer. Ett område för dessa arbetsmiljöfrågor är så klart taksäkerhet.

Vi kontaktade Arbetsmiljöverket och de gav oss information om de senaste bestämmelserna, vem som bär ansvaret för taksäkerheten och vad som sker om någon arbetar utan att följa de nya bestämmelserna.

Bestämmelserna för taksäkerhet har under de senaste åren uppdaterats och utökats. Hur skulle du sammanfatta dessa nyaste bestämmelser?

Sedan 1 januari 2015 utgår det en sanktionsavgift när det finns en risk att falla 2 meter eller mer när byggnads- eller anläggningsarbete utförs. Det är viktigt att hålla isär takarbete som anses som byggnads- och anläggningsarbete och annat takarbete som inte anses som byggnads- och anläggningsarbete, eftersom de olika typerna av takarbete träffas av två olika regelverk. Vilka arbeten som omfattas av föreskrifterna om byggnads- och anläggningsarbete framgår av 1–1a § i AFS 1999:3. Det gäller arbeten såsom ändring, renovering, rivning, nedmontering, reparationer samt löpande och periodiskt underhåll. Även snöskottning på tak omfattas. Driftarbete som exempelvis sotning anses inte som byggnads- och anläggningsarbete och omfattas istället, åtminstone vad gäller fallriskerna, av föreskrifterna om skydd mot skada genom fall AFS 1981:14. Grundprincipen är densamma oavsett vilken typ av takarbete som utförs. Det får inte finnas några fallrisker. Skillnaden är som ovan nämnts att det vid byggnads- och anläggningsarbete utgår en sanktionsavgift om man inte har skyddat sig mot fall.

Varför gjordes dessa ändringar?

Att arbeta på tak utan skydd innebär en allvarlig risk. Just fall är orsaken till många allvarliga olyckor inklusive dödsfall, speciellt inom byggbranschen.

Kan ni tvinga fastighetsägare att uppdatera deras taksäkerhet så att den följer dagens lagkrav?

Nej, det kan Arbetsmiljöverket inte göra. Fallskydd kan Arbetsmiljöverket kräva av

Grundprincipen är densamma oavsett vilken typ av takarbete som utförs. Det får inte finnas några fallrisker.

entreprenören eller arbetsgivaren som utför arbete på tak. Däremot kan Boverket ha bestämmelser som ställer krav på fastighetsägaren.

Vem är det som bär ansvaret för att det finns korrekt taksäkerhet?

Det är arbetsgivaren eller den entreprenör som utför arbetet. Arbetsgivaren är alltså ytterst ansvarig för sina arbetstagare.

Som avslutning, vad skulle du vilja att fler kände till när det gäller taksäkerhet?

Att det alltid i första hand är fasta fallskydd som gäller. Fasta fallskydd kan exempelvis vara skyddsräcken eller ställning. Endast om det är orimligt med tanke på omständigheterna att sätta upp fasta fallskydd kan personlig fallskyddsutrustning användas. Vid bedömning ska följande beaktas:

- Den tid som går åt att montera det fasta fallskyddet och de risker som är förenade med detta och
- Tiden för takarbetet som ska utföras samt
- De risker som är förenade med arbetet om fasta fallskydd inte används.

När personlig fallskyddsutrustning används är det viktigt att välja rätt utrustning utifrån rådande situation och att fästa sig i godkända förankringspunkter. Tillverkarens instruktioner ska följas.

Anna Dahl Elmberg och Govend Shafeek

Handläggare byggnads- och anläggningsarbete

*Arbetsmiljöverket
Avdelning för regler*

Arbete på höjd över 2 meter

Enligt Arbetsmiljöverket är så kallade fall till lägre nivå en av de vanligaste orsakerna till att personer omkommer eller blir allvarligt skadade i byggbranschen. Därför finns det krav på att man ska förebygga fallrisker redan vid höjder på 2 meter eller mer, vid byggnads- och anläggningsarbete.

”
Är du redo för vintern?
Håll utkik efter nästa
nummer av Taknytt.”

